

Jaakko Eskola
johtaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto

Eduskunnan lakivaliokunnalle
Lausuntopyyntö 19.2.2020

HE 02/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Valtiontalouden tarkastusvirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa käsitellessään hallituksen esitystä (HE 02/2020 vp) eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan tehtäviksi Euroopan unionin tietosuojalainsäädännöstä johtuvat välttämättömät lainmuutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöä erityisesti tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalalla, mutta myös eräitä rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvia lakeja muutettaisiin.

1 Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevat säädösmuutokset

Henkilötietojen käsittelyyn sovellettavien yleislakien lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on runsaasti erityislainsäädännössä. Esityksen laatimisen yhteydessä on yksityiskohtaisemmin arvioitu alustavan tarkastelun perusteella 36 lakia, joista välittömiä muutostarpeita havaittiin 21 laissa. Esitykseen on sisällytetty tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn osalta lakiehdotukset seuraavien Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevien lakien muuttamiseksi: puoluelaki (10/1969) ja laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009).

Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii säädösten tarkoittamana rekisterinpitäjänä puoluelain (10/1969) ja lain ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) mukaisissa tilanteissa. Näiden osalta esitettävät muutokset koskevat Valtiontalouden tarkastusvirastoa rekisterinpitäjänä.

Puoluelaki (10/1969)

9 f §. Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus. Pykälässä säädetään valtiontalouden tarkastusviraston ylläpitämästä puoluerahoituksen ilmoitusrekisteristä sekä siihen talletettavien tietojen julkisuudesta. Rekisteriin talletetaan tiedot, jotka sisältyvät vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta tehtäviin erittelyihin sekä ennakoilmoituksiin. Lisäksi rekisteriin saa tallettaa tiedot, jotka sisältyvät erittelyyn, joka koskee lähiyhteisön saamia tukia, sekä 9 §:ssä tarkoitettua avustusta saavien yhdistysten tilintarkastuskertomuksiin ja tilinpäätöksiin sisältyvät tiedot. Rekisteri on saatavilla yleisessä tietoverkossa. Jokaisella on pykälän mukaan oikeus saada rekisteristä jäljennöksiä ja tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä. Momentissa tarkoitettut tiedot voivat sisältää myös yksityishenkilön henkilötietoja siltä osin kuin on kyse 1500 euroa ylittävän tuen antajista tai näiden suostumuksella myös pienemmän tuen antajista.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siitä ilmenisi nimenomaisesti valtiontalouden tarkastusviraston tehtävä puoluerahoituksen ilmoitusrekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjästä säätäminen on mahdollista,

kun henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään lainsäädännössä tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Valtiontalouden tarkastusvirastolle kuuluisivat puolerahoituksen ilmoitusrekisterin ylläpidon lisäksi myös muut tietosuoja-asetuksessa tarkoitetut rekisterinpitäjän tehtävät.

Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta

Laissa säädetään ehdokkaan vaalirahoituksesta ja sen ilmoittamisesta eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa, kunta-vaaleissa ja europarlamenttivaaleissa. Lain tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista sekä rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua. Laki sisältää säännökset vaalirahoituksen ilmoitusrekisteristä, johon sisältyvien henkilötietojen käsittely kuuluu tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalaan. Laissa säädetty henkilötietojen käsittely täyttää tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämän yleisen edun mukaisen tavoitteen, joka on vaalirahoituksen avoimuuden varmistaminen. Ilmoitusmenettelyä vaalirahoituksen avoimuuden parantamiseksi on myös pidetty lain säätämisen yhteydessä välttämättömänä keinona selvittää rahoituksen mahdollisesti aiheuttamia sidonnaisuuksia (HE 8/2000 vp; HE 13/2009 vp). Käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Vaalirahoitusta koskevan ilmoituksen ja ilmoitusrekisterin sisältämät henkilötiedot luetaan laissa tyhjentyvästi ja henkilötietojen käsittelyä on rajoitettu siihen, mikä on välttämätöntä lain tavoitteen toteuttamiseksi. Säännösten arvioidaan siten olevan 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla oikeasuhteisia lain päämäärään nähden.

12 §. Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus. Pykälässä säädetään valtiontalouden tarkastusviraston ylläpitämästä vaalirahoituksen ilmoitusrekisteristä sekä siihen talletettavien tietojen julkisuudesta. Rekisteriin talletetaan ilmoitukseen, ennakoilmoitukseen ja jälki-ilmoitukseen sisältyvät tiedot, ehdokkaan laissa säädetty henkilötiedot, tiedot vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista sekä tieto vakuutuksen antamisesta, jos ehdokas on antanut vakuutuksen siitä, että hänen vaalirahoituksensa ei ole ylittänyt 800 euron rajaa. Jokaisella on oikeus saada rekisteristä jäljennöksiä ja tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siitä ilmenisi nimenomaisesti valtiontalouden tarkastusviraston tehtävä vaalirahoituksen ilmoitusrekisterin rekisterinpitäjänä. Valtiontalouden tarkastusvirastolle kuuluvat vaalirahoituksen ilmoitusrekisterin ylläpidon lisäksi myös muut tietosuoja-asetuksessa tarkoitetut rekisterinpitäjän tehtävät. Lisäksi momentin ruotsinkielistä sanamuotoa muutettaisiin siten, että se vastaa tarkemmin suomenkielistä sanamuotoa.

2 Valtiontalouden tarkastusviraston lausunto

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että rekisterinpitäjiä koskevilla täsmennyksillä voisi olla rekisterinpitäjien toimintatapoihin hallinnollista taakkaa aiheuttavaa vaikutusta, joka syntyisi erityisesti tietosuojaviranomaisten kuulemisvelvoitteista, rekisteröidyn informointivelvoitteista ja henkilökunnan perehdyttämisestä ja koulutuksesta. Esimerkiksi tietosuojaselosteita voitaisiin joutua tarkistamaan. Rekisterinpitäjille voisi aiheutua hallinnollista taakkaa myös ehdotetuista henkilötietojen luovuttamista koskevien säännösten tarkistuksista.

Valtiontalouden tarkastusvirasto kannattaa esitettyjä muutoksia. Tarkastusvirasto katsoo, että sille ei aiheudu muutoksista merkittävää hallinnollista taakkaa tai lisää kustannuksia.